

Om svarta pengar

Version 2.0, 091219

- vita och svarta pengar - och grå
- reseersättning
- instrumenthyra
- traktamente
- fritt vivre
- stipendium
- spela "på dörren"
- vem är ansvarig?
- vem tjänar på svarta pengar?
- och vem förlorar?

Vita och svarta pengar - och grå

Knappast någon arrangerande musikförening betalar med berätt mod svarta pengar till de musiker som man engagerat. Däremot lever ett antal föreställningar om grå pengar kvar sedan tiden före skatteomläggningen 1990 - då de sista möjliga kryphålen att betala grå gager försvann.

Reseersättning

Att betala ut hela gaget, eller en större del av det, som obeskattad reseersättning går helt enkelt inte enligt svensk skattelagstiftning.

För det första måste arrangören i sin bokföring ha en verifikation på ett utlägg, antingen i form av kvitto (ex originalet till en tågbiljett) eller en reseräkning för resa med egen bil. Och så snart en sådan bilersättning överstiger 18.50 kr/mil (2009, 2010) betraktas ersättningen som vanlig lön. Samma sak om arrangören betalar ut bilersättning för en längre sträcka än vad som kan vara rimligt.

För det andra får reseersättningen aldrig överstiga faktisk kostnad för resan.

Instrumenthyra

Att så att säga engagera artistens instrument i stället

för artisten själv, och därmed slippa betala arbetsgivaravgifter (och artisten skatt, tror han...) är en form av grå pengar som oftast är helt svarta.

För det första kan aldrig en hyresersättning ersätta en lönersättning så länge det handlar om en prestation av artisten. Utför artisten ett uppdrag åt arrangören och han får ersättning för detta, är ersättningen enligt skattelagstiftningen alltid att betrakta som lön - oavsett vad ersättningen kallas. Artisten kan alltså aldrig spela gratis och ta hyra för att han använder sitt eget instrument.

Samma skattemässiga "smittoeffekt" uppstår om man betalar ut en del gaget som lön, och resten som instrumenthyra. Då betraktas även instrumenthyran som lön.

Bara i dessa fall kan en arrangör betala instrumenthyra, utan att dra skatt och betala arbetsgivaravgifter:

-någon hyr ut sitt instrument utan att överhuvudtaget vara inblandad i evenemanget. Ägaren till instrumentet sriver då en räkning till arrangören, men måste ta upp inkomsten som inkomst av kapital, vilket innebär 30% skatt. Det här förutsätter att artisten under inkomståret inte uppbär någon annan ersättning i form av lön från arrangören.

-artisten har F-skatt, och fakturerar gage och/eller instrumenthyra från sin firma/bolag.

-artisten har hyrt ett instrument från någon annan person eller firma och kan lämna ett kvitto på hyreskostnaden till arrangören. Kvittot blir då ett vanligt utlägg i arrangörens verksamhet.

Traktamente

Det förekommer att man betalar enbart traktamente, och inget gage. Traktamente kan betalas ut med högst 210 skattefria kronor per dygn - om mottagaren övernattar utanför sin hemort, och det är minst

50 km till hemorten. Traktamente kan självklart bara betalas för de dagar artisten befinner sig på turné/tjänsteresa.tjänsteresa.

Fritt vivre

Att låta artisten framträda för mat och husrum kan vara ett sätt för ett hotell eller någon konferensanläggning att finansiera sin musikverksamhet. Även en del festivaler bygger på sådana överenskommelser. Men också här gör förhållandet att kravet på en motprestation omvandlar gåvan/erbjudandet till en skattepliktig förmån, trots att inga pengar överhuvudtaget är inblandade. Arrangören måste då dra skatt och betala arbetsgivaravgifter på marknadsvärdet av förmånen.

Stipendium

Arrangören kan välja att dela ut ett stipendium till en artist. Så länge det inte finns något som helst krav på motprestation från artisten kan stipendiet betalas ut utan att ersättningen blir skattepliktig, vare sig för artisten eller arrangören. Om det finns ett krav på motprestation, exempelvis i form av en konsert, blir ersättningen skattepliktig (skatt för mottagaren och arbetsgivaravgifter för utbetalaren).

Också en konsert i samband med mottagandet av ett stipendium torde betraktas som ett krav på motprestation. Ett kortare framförande i samband med en stipendieutdelning genererar knappast skatteplikt.

Det kan vara bra att veta att en arbetsgivare i normalfallet aldrig kan betala ut ett skattefritt stipendium till en anställd.

Spela ”på dörren”

Ibland kommer arrangören överens med artisten/artisterna att gaget skall kopplas till biljettintäkterna - det som kallas att ”spela på dörren”. Man gör upp om att hela biljettintäkterna, eller efter avdrag för vissa omkostnader, skall tillfalla artisterna.

Arrangören kan inte ge pengarna direkt till artisterna och tro att man frånsäger sig bokförings- eller arbetsgivaransvar. Arrangören måste ta in biljettintäkterna i sin bokföring och sedan betala ut gaget som vanlig lön, dra skatt och betala arbetsgivaravgifter. Alter-

nativt betala mot faktura från artist/grupp som har F-skattsedel.

Det förekommer att arrangören försöker kringgå sitt ansvar genom att låta en bricka eller låda gå runt bland publiken med ”bidrag” till artisterna, men det är lika fel som att ge biljettkassan direkt till artisterna efter avslutad spelning.

Vem är ansvarig?

Om en ideell förening betalar svarta pengar, är den sittande styrelsen ansvarig för att föreningen som arbetsgivare drar skatt och betalar arbetsgivaravgifter enligt gällande skattelagstiftning. Eftersom Skatteverket kan göra revision fem år bakåt i tiden, är den sittande styrelsen i praktiken ansvarig också för en eventuellt felaktig hantering före mandatperioden. Om föreningen inte har tillgångar som kan täcka ett krav på obetald skatt, kan de enskilda styrelseledamöterna bli personligen betalningsansvariga.

Vem tjänar på svarta pengar?

Kortsiktigt kan vinnare vara både arrangör och artist. Men om skattemyndigheten gör en revision, riskerar båda parter dryga skatteskulder, eftersom man påförs skattetillägg.

På sikt hotar de svarta pengarna arrangörens verksamhet. Eftersom de flesta arrangerande musikföreningar har regionala eller statliga bidrag av något slag, skulle en eventuell ”skatteaffär” troligen innebära att man förlorar sina bidrag. Och vilken sponsor vill synas i ett sammanhang där svarta pengar betalas? I stället kan en klar och tydlig redovisning av kostnaderna för arbetsgivaravgifter och vita gager vara ett argument för ett ökat bidrag.

Och vem förlorar?

Många artister livnär sig enbart på frilansuppdrag, och är helt beroende av att ha en redovisad inkomst. Vita pengar grundar artistens pensionspoäng, ger honom rätt till sjukpenning, eventuell ersättning från arbetslöshetskassa m m.

Svarta pengar hör helt enkelt inte hemma i en professionell arrangörsverksamhet.